

LANGS DE ITALIAANSE KUST RONDJE ELBA

Napoleon Bonaparte werd in 1814 naar Elba verbannen, Michiel van Straten en zijn gezin zoeken er op een huurboot vrijwillig ballingschap voor een week. Ofwel, op avontuur langs de Italiaanse kust.

Tekst Michiel van Straten Foto's Sam van Straten en Katy Lips

Zwoesj! Schijnbaar vanuit het niets zoeft er 15 knopen wind over het dek. Net was het nog windstil en motorden we rustig tussen Elba en de westkust van Italië. Maar de wind laat ons ineens weten dat de motor uit mag. Zeilen hijsen! Zodra die staan en we op een aandewindse koers liggen, hangen we lekker op een oor. Zes knopen, zeven knopen. Acht knopen! Alle ramen en luiken dicht graag. Er zijn weinig golven, dat maakt dat we heerlijk door het water snijden. De bestemming van vandaag ligt in de wind. Een paar slagen meer of minder in vlak water zijn gewoon onderdeel van de lol. Wit schuim sist in ons kielzog.

“Het is best zwaar sturen,” zegt Sam na een tijdje. De boot blijkt nogal loefgierig en er zit geen vertraging op het stuurwiel. Hij moet daardoor flink tegensturen. Als de wind verder aantrekt tot kracht vijf besluiten we het grootzeil te reven. Wat een gemak, zo’n rolzeil! Luxe hoor, als je een smeerreep en reefknuttels gewend bent. “Kijk,” zegt Sam, “ik kan het stuurwiel nu loslaten.” De boot is nu veel beter in balans. Genieten. Aan stuurboord zien we het silhouet van de Toscaanse kust, aan bakboord ligt het kleurrijke eiland dat we aan het ronden zijn. Zon en blauwe lucht vergezellen ons en maken er een mooi plaatje van. En de wind, tja, die speelt wel eens een spelletje met ons, merken we ook op andere momenten in onze zeilweek.

Rondje Elba

Tijdens deze eerste zeilweek buiten Nederland hebben we meteen gekozen voor de azuurblauwe wateren rond het zomerse Elba van Napoleon. Dat klinkt als nogal een stap, en dat is het in bepaalde opzichten ook. Boot, vaargebied, wind, aanlegmanoeuvres: alles is nieuw voor ons. We gaan het eiland veroveren.

We starten vanuit hoofdstad Portoferraio en willen in korte dagtrips het eiland ronden. Dat geeft ons de gelegenheid ook wat van Elba zelf te zien. We hebben vier havens in de planning waar we kunnen aanleggen, en een baai. Een nacht voor anker liggen hebben we nog nooit gedaan, spannend dus. Misschien heb ik in mijn leven te veel over krabbende ankers en vergane boten gelezen.

Weg van de kade

De baai van Portoferraio, de belangrijkste stad van het eiland, biedt al een indrukwekkend uitzicht. We passeren de oude haven, die omringd is door stadsmuren van bijna vijf eeuwen oud. Dit is de haven waar Napoleon aankwam en een keizerlijke ontvangst kreeg. We zien zijn fort boven de stad uittorenen en vangen zelfs een glimp op van wat zijn woonhuis was, nu te bezoeken als museum. Historische grond dus – wat bijzonder om hier te varen. De zon schijnt, het water is blauw, zeilbootjes gaan richting zee. Wij ook. Op de wal was het heet, hier is het aangenaam. “Kunnen we het zeil al hijsen?” vraagt

Elba: Toscane in het oosten, Corsica in het westen

Sam. Nee, hier in de baai mag dat nog niet vanwege de veerboten, op straffe van 1000 euro boete. Wanneer we ter hoogte van La Scoglietto zijn, een rotsformatie met een vuurtoren erop, draaien we het grootzeil uit de mast. Het is een systeem waar we nog geen ervaring mee hebben. En dat merken we direct. “Kom op Sam, trekken,” zeg ik. Ondanks Sams gespierde armen blijft het zeil halverwege vastzitten. “Ik trek me rot,” zegt hij dan ook. Dat is niet goed. “Ik ga even kijken bij de mast,” zeg ik. Gelukkig kunnen we het snel verhelpen door de reeflijn een stuk terug te draaien, die zat namelijk te ver uitgerold in de mast. Nadat we het zeil inrollen en opnieuw uitrollen en de genua bijzetten, kunnen we zeilen.

Mediterrane omstandigheden

Er is niet veel wind, we laten ons rustig vooruitduwen richting Porto Marciana Marina in het noordwesten van Elba, op een mijl of tien. We hebben daarmee een ronde rond het eiland tegen de klok in ingezet, vanwege de wind die hier meestal uit het noordwesten komt. De idee is dat we hem daardoor later in de week vooral mee krijgen, als die volgens de verwachting wat krachtiger wordt. Maar voor nu geldt: rust en ruimte. Af en toe rijken we een vleug van de pijnbomen op de wal. Elba is een berg die uit zee rijst. Er zijn zandstrandjes, maar vooral veel rotskusten met baaien. In elke inham, hoe klein ook, liggen schepen voor anker. Opvarenden genieten daar van het verkoelende water, of gewoon van de rust. Het is verleidelijk om dat ook te gaan doen, maar we zeilen door naar Marciana Marina, aan de voet van de hoogste berg op Elba, de Monte Capanna van 1019 meter. De verhuurder van de boot is zo aardig geweest om voor ons een plek te reserveren – het kan hier in het hoogseizoen nogal druk zijn in de havens. We mogen

Romantische blik op zee vanuit Rio Marina.

We passeren mooie strandjes en baaitjes.

Kont naar de wal. Makkelijk en ook gezellig.

GEVAREN ROUTE

Zondag: Portoferraio – Marciana Marina
Maandag: Marciana Marina – Campo
Dinsdag: Campo – Porto Azzurro
Woensdag: Porto Azzurro – Rio Marina
Donderdag: Rio Marina – Portoferraio
Vrijdag: Portoferraio, bezoek aan woonhuis Napoleon

helemaal achterin liggen, bijna tegen de toren die al vele eeuwen oud moet zijn. Het is een mooie plek: vrij van golfslag, en met een prachtig uitzicht over de haven en het daarachter omhoogklimmende eiland. We leggen achteruit aan, iemand geeft een mooringlijn aan die naar voren gaat. We liggen in één keer goed. De ondergaande zon kleurt de groene hellingen mooi avondrood. In de avond spelen we toerist en slenteren we langs de haven en de sfeervolle marktkraampjes. Het Italiaanse smaakt ons heerlijk. Even later staan we in een gondeltje van de berglift dat ons naar een uitzicht richting alle windstreken brengt. Toscane in het oosten, Corsica in het zuidwesten. Het groen van Elba en het blauw van

de zee kleurt het panorama zomers. Het is een plek waar Napoleon graag vertoefde, want hier kon hij alle zeestraten in de gaten houden. Maar misschien speelde het feit dat hij hier stiekem wat *quality time* met zijn maitresse doorbracht daarbij ook wel een rol.

Voor het eerst een nacht voor anker

De volgende dag varen we uit om naar Campo te komen, een baai aan de zuidkant van het eiland. Wat een heerlijk moment altijd toch weer, die invallende stilte op het moment dat de zeilen staan en motor uitgaat. Vandaag lijkt de wind het plan te hebben om ons te volgen: we houden hem de hele dag van achteren, of we nou naar west, zuid of oost varen. Rustig zeilweer, tien knopen wind, maar iets meer was ook welkom geweest. De kaart geeft een paar boven het wateroppervlak uitstekende rotsblokken aan. We passeren diverse bergdorpjes aan het water; moeilijk bereikbaar en daardoor enigszins geïsoleerd. Ze zien er wel schilderachtig uit. We naderen Campo. Van alle overnachtingsplekken die we deze week in de planning hebben, is dit de enige waar we niet aan de wal zullen gaan liggen. Het plan is om in de baai van Campo de nacht achter het anker door te brengen. Dat zal voor ons de eerste keer zijn, want in Nederland liggen we altijd aan een steiger; echt ervaren zijn we niet met ankeren. Ik vind het best spannend. Liggen we direct goed vast? Hebben we ruimte voldoende om te gieren? En, het belangrijkste: gaat het anker niet krabben? Campo heeft een klein haventje. Maar de verhuurder én de pilot raden af om daar te gaan ▶

Het is rustig op het water.

Avondeten in de baai van Campo.

Elba biedt schitterende doorkijkjes.

Voor anker hebben we de mooiste uitzichten.

Het kleurrijke Rio Marina is een plaatje.

ZEILJACHT HUREN

Een zeiljacht kun je huren via www.GoFunSailing.com zij hebben hier zelf ook gezeild. Daarnaast bieden zij al 8 jaar een bijzondere flottielje zeilvakantie aan vanuit Sardinië waarbij ook Corsica wordt bezocht. Wilt u een vrijblijvende offerte stuur een mail naar info@gofunsailing.com

HAVENS

Elba heeft een handvol havens van bescheiden omvang, maar met goede voorzieningen: Portoferraio, Marciana Marina, Porto Azzurro, Rio Marina en Cavo. De kans op een ligplaats hangt sterk af van het weer (bij slecht weer blijven er veel boten liggen) en het tijdstip van aankomst. Marina di Campo kun je beter mijden. Er zijn veel baaien waar je voor anker kan. Laat je eventueel adviseren door de verhuurder. Op www.marinas.com zijn informatieve luchtfoto's van veel havens in dit gebied te zien. Als we op een middag een haven invaren met nog veel vrije plaatsen vraag ik aan een buurman hoe dat kan – het zou hier toch overvol zijn? Hij vertelt: “Veel plaatsen zijn gereserveerd. Als je 's ochtends contact opneemt, kun je misschien een plek krijgen. Nu is het vrij leeg, dat komt omdat het mooi vaarweer is en veel mensen op zee zijn. Maar als het minder goed weer is, blijven de meeste mensen liggen en kom je er echt niet tussen.”

VAARGEBIED

Wij voeren in niet heel lange dagtochten in een week het eiland rond. Zo hadden we overdag voldoende tijd om iets van het eiland te zien. Als je langere vaardagen wilt maken, bieden vooral de eilanden Capraia en Corsica mooie bestemmingen. Zelfs Sardinië bezoeken kan als je meerdere weken de tijd hebt. De *Italian Waters Pilot* van Rod Heikell was onmisbaar ter plekke en vooraf leuk om door te nemen voor de voorpret.

WEER EN WIND

Voor onze windverwachtingen maakten we gebruik van de apps Windfinder en Windguru. Op hoofdlijnen kwam tijdens onze week de weersverwachting steeds uit, hoewel lokaal de invloed van de bergen de windkracht en -richting nogal kan doen variëren.

NAPOLEON OP ELBA

Napoleon werd na een mislukte Ruslandcampagne in 1814 verbannen naar dit kleine eiland. Hij mocht zijn keizerlijke status behouden. De eilanders waren blij met zijn komst – en met de miljoenen Franse francs die hij meenam. De keizer deed veel goeds op het eiland, van wetgeving tot gezondheidszorg. Maar na tien maanden vond hij het welletjes en ontsnapte hij naar Parijs. Lees *The escape from Elba* van Norman MacKenzie voor het hele verhaal.

liggen. Tachtig procent van de schadegevallen aan de boten vindt plaats in Marina di Campo. Het haventje is heel klein en ondiep. Er liggen veel ankerkettingen en mooringlijnen op de bodem, dus de kans is groot dat je ergens achter blijft hangen. En er kan, zeker bij wind uit het zuiden, een vervelende golfslag de baai in rollen, die tegen de kademuur van de haven weerkaatst en versterkt terug kan komen. Je ligt er gewoon heel slecht. Het is beter om in de baai voor anker te gaan. Dat kan dan alleen als er geen betekenisvolle zuidenwind staat, want de baai is open naar die kant. Maar zelfs voor een goede noordenwind lig je daar niet veilig, ondanks de ogenschijnlijke luwte van de bergen, want juist die bergen kunnen zorgen voor versnelde valwinden. Gelukkig is de verwachting dat het deze nacht niet veel meer dan vijf knopen zal gaan waaien. We hopen er het beste van.

Vooraf hebben we ankeradvies ingewonnen: doe het samen, laat vier tot vijf keer de diepte aan ankerketting vieren, dan moeten we goed liggen. Het is zandgrond daar, die houdt prima. Het werkt, we liggen als een huis. Het is mooi in de baai, met het dorpje Campo aan de kust, een strand met oranje en blauwe parasols, en tientallen zeilboten wiebelend achter hun anker. Ik ga met lichte zorg de nacht in. Geregeld word ik wakker en steek ik even mijn hoofd naar buiten. Liggen we nog goed? Geen probleem. De maan licht de baai sfeervol bij. De volgende ochtend maakt het licht en de warmte van de opkomende zon me wakker. Ik kruip mijn kooi uit, klap het zwemplatform uit en neem een duik. Heerlijk! Even later geurt de koffie uit de kajuit. Met de voeten in het water geniet ik van de ochtend. De klokkentoren van Campo laat elk half uur de tijd weten. Alsof dat van belang is nu. Dit is fantastisch! Moeten we beslist vaker doen.

Noordenwind uit het zuiden

Ankerop gaat ook probleemloos, en met de noordenwind van achteren motoren we tussen de voor anker liggende boten door, op weg naar open zee. Nadat we op zee een draai maken richting het oosten kunnen we een halfwindse koers aanhouden. “Hé, de wind kwam net toch uit het noor-

den?,” zeg ik. Maar het noorden is nu ineens onze lijkant, de zeilen staan over bakboord, met de wind uit het zuiden dus. Die is hier op zee blijkbaar totaal anders dan vlak bij de kust in de baai. Het lijkt wel of de zuidenwind daar gekeerd is tegen de bergen en als noordenwind een spelletje met ons heeft gespeeld. We hadden noordenwind uit het zuiden.

Hoe dan ook, we zeilen weer. Ten zuiden van ons zien we in de verte Isola Pianosa. Het functioneert als een gevangenis, plezierboten mogen er niet aanleggen. We varen door en blijven om ons heen kijken, naar de bergen, de dorpjes, de baaitjes, het water. “Je kunt hier de fotocamera blijven pakken,” zegt Katy, “het is hier zo mooi.” Het water is prachtig blauw, de lucht heeft zijn eigen variant daarop, en het eiland steekt groen op uit het water. Terracotta gekleurde huizen zijn tegen de bergen geplakt. Telkens doemt er weer een nieuw semibaaitje op waar boten voor anker liggen om van een kortstondig vrijwillig ballingschap te genieten.

Tollende bergwinden

Nadat we een tijdje lekker met halve wind het eiland aan ons voorbij zien trekken, naderen we Porto Azzurro, in het oosten van Elba. De vaarweg er naartoe heeft een soort trechtervorm, omringd door bergruggen die elkaar afwisselen. En dat merken we duidelijk, want de wind tolt ineens klokje-rond, met nog maar drie knopen. Er is werkelijk geen peil op te trekken, om maar even een nautisch begrip te gebruiken. We doeken de zeilen op en

“Je kunt hier de fotocamera blijven pakken”

starten de motor. Dan krijgen we ineens negen knopen. We rollen de zeilen weer uit. Hoog aan de wind over bakboord. Dat is mooi, dan kunnen we straks nog wat afvalen als we verderop nog een draai moeten maken rond een kaapje. Maar daar denkt de wind anders over, want die komt plotseling in over de andere boeg. Aan het werk dus, iedereen is ineens weer actief aan dek. Nadat we verder de trechtervorm ingevaren zijn, krijgen we ineens vijftien knopen wind recht van voren. De bergruggen versnellen de wind tot een bries van betekenis. Varen in de bergen: het is een volledig nieuwe en verrassende ervaring voor ons.

Dat gold eigenlijk voor alles, en het is ons zeer goed bevallen. Gek genoeg is het enige waar ik lichtelijk tegen opzag – een nacht voor anker – een heel mooie ervaring gebleken. Wanneer ik hierover een lokale zeiler spreek, zegt die: “Als je hier vaker vaart, ontdek je steeds meer fantastische ankerplekken waar je met goed weer rustig kunt overnachten.”

We zijn het eiland rond, maar concluderen ook dat we hier nog lang niet uitgekeken zijn. Onze week met vrijwillig ballingschap is voorbij gevlogen. We komen hier graag nog eens terug, is onze conclusie. ●